

Bespreking van de tekst ‘Why Settle for Anything Less than Good Old-Fashioned Aristotelian Essentialism’ van Brody

G.J.E. Rutten

I

Voor een goed begrip van deze tekst is het van belang om een korte toelichting te geven op het verschil tussen *de dicto* (‘over het woord’) en *de re* (‘over het ding’) noodzakelijkheid. Neem de uitspraak ‘Het aantal planeten in ons zonnestelsel is noodzakelijk groter dan 7’. Bij een *de dicto* interpretatie wordt de vraag gesteld of de propositie ‘Het aantal planeten in ons zonnestelsel is groter dan 7’ noodzakelijk waar is ofwel waar is in iedere mogelijke wereld. Deze propositie is echter niet noodzakelijk waar omdat het aantal planeten in ons zonnestelsel bijvoorbeeld gelijk aan 5 had kunnen zijn. Er bestaat dus een mogelijke wereld waarin het aantal planeten in ons zonnestelsel gelijk is aan 5. Bij een *de re* interpretatie wordt echter de vraag gesteld of ‘groter dan 7’ een noodzakelijke eigenschap is van het object 9. De referent van ‘het aantal planeten in ons zonnestelsel’ is immers het getal 9. De uitspraak kan daarom ook gelezen worden als de ware claim dat ‘groter dan 7’ een noodzakelijke eigenschap is van het getal 9. In iedere mogelijke wereld heeft namelijk het getal 9 de eigenschap ‘groter dan 7’.

II

Er zijn filosofen (zoals Quine) die *de re* interpretaties afwijzen omdat het volgens hen onmogelijk is om een zinvol onderscheid te maken tussen accidentele en essentiële eigenschappen. Brody wil in zijn artikel laten zien dat het juist wel mogelijk is om op filosofisch verantwoorde wijze accidentele eigenschappen te onderscheiden van essentiële eigenschappen. Hiertoe sluit hij aan bij de opvattingen van Aristoteles over verandering.

We spreken van een accidentele verandering wanneer een voor ons perceptievermogen toegankelijke substantie een nieuwe eigenschap krijgt zonder dat de substantie ophoudt te bestaan. Een voorbeeld is de verandering van de kleur van een tafel. We spreken van een substantiële verandering wanneer de substantie ophoudt te bestaan. Een voorbeeld is het afbranden van een boom. Aristoteles is van mening dat iedere verandering een onderliggend persistent substraat vereist. In het geval van accidentele verandering is het substraat de voor ons perceptievermogen toegankelijke substantie en in het geval van substantiële verandering wordt de rol van het substraat vervuld door de materie. Precies omdat volgens Aristoteles niet alleen de materie, maar ook de voor ons perceptievermogen toegankelijke substanties kunnen optreden als persistente drager van eigenschappen, wordt het mogelijk om te onderscheiden tussen accidentele en substantiële verandering. Iedere verandering zou accidenteel zijn wanneer alléén de materie als substraat geldt. In dat geval zou feitelijk nooit iets vergaan.

Brody merkt op dat het verschil tussen substantiële en accidentele verandering niet op conventies is gebaseerd. De vraag of iets een alteratie of een substantiële verandering betreft hangt ook niet af van de wijze waarop we naar een object refereren. Het gaat namelijk om het object zelf en niet om de verschillende manieren waarop wij een object met taal aanduiden. Verder kunnen abstracte objecten alleen accidentele veranderingen ondergaan.

Op basis van deze Aristotelische theorie van verandering introduceert Brody zijn theorie van accidentele en essentiële eigenschappen. P is een essentiële eigenschap van O indien verlies van P een substantiële verandering inhoudt ofwel leidt tot het vergaan van O. P is een accidentele eigenschap van O indien verlies van P een alteratie inhoudt ofwel niet resulteert in het vergaan van O. Merk op dat deze theorie zich beweegt op het niveau van de *de re* interpretatie van noodzakelijkheid. Brody eist niet dat het object O een naam N heeft zodanig dat P(N) een noodzakelijke waarheid uitdrukt. Zijn theorie maakt geen gebruik van dit soort *de dicto* interpretaties.

III

Brody gaat vervolgens in op een drietal bezwaren tegen zijn theorie. Over de eerste twee bezwaren is Brody terecht kort. Beide bezwaren maken gebruik van *de dicto* geïnterpreteerde uitspraken over noodzakelijkheid. Er wordt echter geen enkel argument gegeven tegen het *de re* interpreteren van deze uitspraken. Door de gebruikte uitspraken nu *de re* in plaats van *de dicto* te interpreteren kunnen beide bezwaren eenvoudig worden weerlegd.

Volgens het derde bezwaar is het niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen accidentele en essentiële eigenschappen omdat een dergelijk onderscheid ten onrechte veronderstelt dat het mogelijk is om betekenis te geven aan het identiek zijn van objecten die zich in verschillende werelden bevinden. Een essentiële eigenschap betreft immers een noodzakelijke eigenschap ofwel een eigenschap die het object heeft in de huidige wereld en in iedere andere mogelijke wereld waarin dit object bestaat. We zouden dus alléén van essentiële eigenschappen kunnen spreken indien we betekenis kunnen geven aan het identiek zijn van objecten die zich in verschillende mogelijke werelden bevinden. Een onderscheid tussen accidentele en essentiële eigenschappen is volgens het derde bezwaar onmogelijk omdat we op geen enkele manier betekenisvol zouden kunnen spreken over identiteit tussen mogelijke werelden. Merk op dat het hier dus niet gaat over de vraag of wij al dan niet epistemologisch in staat zouden zijn om de identiteit tussen objecten van verschillende mogelijke werelden vast te stellen. Het gaat om de vraag of er überhaupt een zinvolle betekenis aan dergelijke identiteiten gegeven kan worden.

Ter illustratie van dit bezwaar laat Brody zien dat de pogingen van Chrisholm en Lewis om dit *transworld identity* probleem op te lossen gepaard gaan met allerlei moeilijkheden. Brody gaat overigens niet in op Kripke die in zijn *Naming and necessity* naar mijn mening wel een bevredigende oplossing geeft van het transworld identity probleem door dit probleem als pseudo-probleem te ontmaskeren. Volgens Kripke zijn mogelijke werelden door ons gestipuleerde epistemologische alternatieven voor de actuele wereld. Wellicht wijst Brody het gebruik van epistemologie voor het definiëren van het begrip mogelijke wereld af.

Brody weerlegt het derde bezwaar nu door erop te wijzen dat zijn theorie juist helemaal geen beroep doet op identiteit tussen mogelijke werelden. Volgens Brody is P immers een essentiële eigenschap van O indien P een eigenschap is van O en indien O zou vergaan zodra O de eigenschap P verliest. De identiteit van objecten tussen mogelijke werelden speelt in deze karakterisering geen enkele rol. Er wordt immers nergens verondersteld dat O de eigenschap P bezit in de actuele wereld en in iedere andere mogelijke wereld waarin het object O bestaat. Het enige dat is vereist is dat O in de huidige wereld eigenschap P bezit en dat P een eigenschap is van O in iedere mogelijke toekomstige wereld waarin O bestaat. De enige notie van identiteit die we zo nodig hebben betreft die van identiteit tussen een actueel object en een object in een mogelijke toekomst van deze wereld. Hiertoe kunnen we, net zoals voor de identiteit van objecten in één wereld, een beroep doen op de gebruikelijke ruimtelijke en temporele continuïteitscondities. De huidige wereld en iedere mogelijke toekomstige wereld hebben immers het heden als gemeenschappelijke grond. Ieder mogelijk toekomstig object kan dus naar het heden herleid worden.

Daar waar Kripke zijn toevlucht zoekt tot de epistemologie, lijkt Brody juist een beroep te doen op de factor tijd.

IV

In het laatste deel gaat Brody in op de samenhang tussen essentiële eigenschappen en soorten. Eigenschappen als 'bestaan' en 'zelfidentiek' lijken inderdaad essentieel. Hetzelfde geldt voor eigenschappen als mens of paard. De vraag is of iedere niet-triviale essentiële eigenschap een soort bepaald. Welnu, eigenschap P bepaald een soort indien er minimaal één object bestaat die P als essentiële eigenschap heeft en indien er géén objecten bestaan met P als accidentele eigenschap. De door eigenschap P bepaalde soort is de verzameling van objecten die P als eigenschap hebben. Niet iedere essentiële eigenschap bepaald een soort. Brody geeft hiertoe twee voorbeelden.

Het eerste voorbeeld is ontleend aan Plantinga. Laat P een essentiële eigenschap zijn van a en niet van b. Laat Q een accidentele eigenschap zijn van b. De eigenschap $P \vee Q$ is een essentiële eigenschap van a en een accidentele eigenschap van b. De eigenschap $P \vee Q$ bepaald dus geen soort. Hieraan kan wellicht ontkomen worden door een theorie van eigenschappen te ontwikkelen volgens welke disjuncties geen eigenschappen zijn.

Het tweede voorbeeld betreft de eigenschap E om op tijdstip t op plaats L te zijn. Laat object O de eigenschap E bezitten. In dat geval is E een essentiële eigenschap van O. E bepaald zelfs een soort volgens bovengenoemde definitie. Toch lijkt de eigenschap E niets van doen te hebben met het soort ding dat O is. De definitie van soort is dus problematisch. Tijdseigenschappen kunnen wellicht ook hier op basis van een theorie worden uitgesloten.

De conclusie lijkt te moeten luiden dat niet alle essentiële eigenschappen op natuurlijke wijze een soort bepalen. Niet alle essentiële eigenschappen van een object hebben iets te maken met het soort ding dat het object is. Door

echter een theorie over eigenschappen te ontwikkelen volgens welke de twee hierboven als voorbeeld genoemde (en wellicht nog andere) type predicaties niet langer als echte eigenschappen gelden, kunnen we wellicht toch tot een correspondentie komen tussen de essentiële eigenschappen van een object en het soort ding dat het object is.

Aanvullende opmerkingen (géén onderdeel van de bespreking)

Veel filosofen verwerpen de notie van noodzakelijke eigenschappen van objecten omdat deze notie het bestaan van identiteitscriteria tussen verschillende mogelijke werelden veronderstelt. Het vaststellen van dergelijke identiteitscriteria is volgens hen onbegonnen werk omdat louter kwalitatieve noodzakelijke en voldoende voorwaarden voor identiteit tussen objecten in verschillende mogelijke werelden niet te bepalen zijn. Volgens Kripke is het echter helemaal niet nodig om kwalitatieve identiteitscriteria te zoeken. We kunnen eenvoudigweg Nixon beschouwen en ons afvragen wat er met *hem* gebeurd zou zijn wanneer *hij* de verkiezingen zou hebben verloren. Het is dus niet nodig om andere mogelijke werelden in louter kwalitatieve termen te beschrijven. Kripke beschouwt het 'transworld identity' probleem daarom als een filosofisch pseudo-probleem. Zo probeert hij het bezwaar tegen de notie van noodzakelijke en contingente eigenschappen van objecten weg te nemen.

Volgens Kripke hoeven beschrijvingen van mogelijke werelden zoals gezegd niet louter kwalitatief te zijn. We kunnen zonder enig probleem naar een object ofwel deze man Nixon wijzen en ons afvragen wat er met hem zou zijn gebeurd wanneer hij de verkiezingen in 1968 verloren had. Bovendien is het niet nodig dat we een volledige beschrijving van de te beschrijven mogelijke wereld geven. Het is volgens Kripke voldoende wanneer we een praktische beschrijving geven van alléén de relevante contrafactische feiten (counterfactuals) ofwel van de feiten waarin de te beschrijven mogelijke wereld op relevante wijze verschilt van de actuele wereld. In dit geval is het enige relevante contrafactische feit het door deze man Nixon verliezen in plaats van winnen van de verkiezingen van 1968. Op deze manier kunnen we dus inderdaad uitgaande van onze eigen wereld een andere mogelijke wereld stipuleren waarin deze man Nixon de verkiezingen van 1968 verliest. Een dergelijke mogelijke wereld is dus prima facie inderdaad denkbaar ofwel voorstelbaar. Er is dus een van de actuele wereld verschillende mogelijke wereld waarin deze man Nixon bestaat en waarin hij de verkiezingen van 1968 verliest. Het is volgens Kripke dus incorrect om te denken over mogelijke werelden als dingen waarover we door observatie iets te weten kunnen komen. Zo stelt hij op p.44: 'A possible world isn't a distant country that we are coming across, or viewing through a telescope' en 'Possible worlds are stipulated, not discovered by powerful telescopes'. Op p. 43 stelt hij bovendien: 'On thinks, in this picture, of a possible world as if it were like a foreign country. One looks upon it as an observer' en noemt dat 'the wrong way of looking at what a possible world is'. Bovendien stelt Kripke op p. 44 dat: 'A possible world is given by the descriptive conditions we associate with it'. Mogelijke werelden worden dus gegeven door de descriptieve condities die wij met hen associëren. Dat Kripke mogelijke werelden epistemologisch benaderd blijkt ook uit zijn spreken op p. 38 over 'running through all the possible worlds in our heads'. Op p. 18 stelt hij bovendien: 'possible' worlds are total ways 'the world might have been' en 'In practice we cannot describe a complete counterfactual course of events and have no need to do so. A practical description of the extent to which the 'counterfactual situation' differs in the relevant way from the actual facts is sufficient: the counterfactual situation could be thought of as a miniworld or a ministate, restricted to features of the world relevant to the problem at hand'. Een mogelijke wereld is volgens Kripke dus een voorstelbare ofwel denkbare contrafactische wereld. We stellen ons voor dat de actuele wereld anders zou zijn geweest dan zij is. Een mogelijke wereld is bij Kripke dus een epistemisch alternatief voor deze wereld.

De modale predikatenlogica kent zowel *de re* als *de dicto* modaliteiten. We spreken van een *de dicto* modaliteit indien alle variabelen binnen de scope van de modale operator gebonden zijn door kwantoren binnen diezelfde scope. Bijvoorbeeld 'noodzakelijk(er is een x zodanig dat Ax)'. We spreken over een *de re* modaliteit wanneer sprake is van een vrije variabele binnen de scope van de modale operator (ofwel een variabele gebonden door een kwantor buiten deze scope). Een voorbeeld hiervan is 'Er is een x zodanig dat 'noodzakelijk(Ax)''.

Sommige filosofen (zoals Quine) beschouwen *de re* modaliteiten als een zeer ongewenste terugkeer van het essentialisme volgens welke de dingen zowel accidentele als essentiële eigenschappen kunnen hebben. Quine beschouwde het essentialisme als onverdedigbaar. Hij wilde daarom *de re* modaliteiten verwerpen of in ieder geval reduceren tot *de dicto* modaliteiten. In de modale predikaatlogica is het echter niet mogelijk om *de dicto*

modaliteiten te reduceren tot *de re* modaliteiten. Daarom verwierp hij de modale predikatenlogica in zijn geheel.

In onze omgangstaal gebruiken we beide soorten modaliteiten. Filosofen die alle facetten van de omgangstaal in hun beschouwing willen meenemen kunnen daarom eigenlijk niet om beide noties van modaliteit heen.